

EITEM AR YR AGENDA: 9

PWYLLGOR ARCHWILIO AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

2 Mehefin 2014

PERFFORMIAD ARIANNOL 2013-2014

Adroddiad gan Ken Finch, Trysorydd

Diben yr Adroddiad

- 1 Diben yr adroddiad hwn yw rhoi adolygiad i'r Aelodau o berfformiad ariannol yr Awdurdod yn 2013-14.
- 2 Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi cael y dasg o graffu ar unrhyw adroddiadau ariannol a gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ac Achub yn seiliedig ar eu canfyddiadau.

Cyflwyniad

- 3 Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r gweithgarwch ariannol am y flwyddyn 2013-14 er mwyn sicrhau bod yr Aelodau'n cael yr wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol yr Awdurdod.
- 4 Mae rhan gyntaf yr adroddiad yn adolygu gwariant refereniw 2013-14 o'i gymharu â'r gyllideb, gyda'r dadansoddiad ariannol yn Atodiad A. Mae ail ran yr adroddiad yn rhoi sylwadau am y cronfeydd a'r darpariaethau sydd gan yr Awdurdod; ac mae'r darpariaethau a'r newidiadau arfaethedig yn Atodiad B. Mae adran nesaf yr adroddiad yn edrych ar gynlluniau a gafodd arian grant, gyda dadansoddiad manwl yn Atodiad C. Mae rhan olaf yr adroddiad yn trafod y gweithgarwch yn y flwyddyn mewn perthynas â chyfalaf, a gellir cael y manylion yn Atodiad D.

Cefndir

- 5 Y flwyddyn ariannol hon oedd blwyddyn olaf y strategaeth dair blynedd y cytunodd Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru arni, sef rhewi'r gyllideb o 2011-12 i 2013-14. Penderfynwyd hyn i ymateb i bwysau gan lywodraeth ganol i leihau gwariant yn y sector cyhoeddus. Effaith y penderfyniad oedd y byddai'n rhaid i unrhyw gynnydd mewn chwyddiant a dyfarniadau cyflog ddod o'r ddarpariaeth gyfredol yn y gyllideb. £2.4 miliwn oedd yr amcangyfrif ar gyfer hynny, neu 7.5% o'r gyllideb. Hefyd, yn y flwyddyn olaf hon, penderfynwyd cael gostyngiad o 1%. Byddai'r rhan fwyaf o'r arbedion yn dod drwy ailgyflunio a newid arferion gwaith ymhob rhan o'r Gwasanaeth, o staff gweithredol i'r rhai sy'n gysylltiedig â gwaith yr ystafell reoli, diogelwch cymunedol a gwaith cefnogol. Ar ôl ymgynghori'n helaeth gyda'r staff a'u cyrff cynrychioliadol, cyflwynwyd newidiadau i ofal swyddogion ar yr ochr weithredol, gan ostwng nifer y swyddi 29% a chylchrestru diffoddwyr tân y system amser cyflawn, gan ostwng nifer y swyddi 10%. Gwnaethpwyd hyn heb ddiswyddo neb. Yn gyffredinol, mae'r gyllideb cyflogau wedi lleihau o £22.95 miliwn yn 2010-2011 i £20.55 miliwn yn 2013-14, sef arbediad o £2.4 miliwn. Rhoddwyd y strategaeth hon ar waith yn llwyddiannus, a chyrrhaeddwyd y targed arbedion, ynghyd ag arbedion unigol ychwanegol o ganlyniad i reoli'r gyllideb yn ofalus a threialu system hyblyg newydd ar gyfer gorsafoedd y system RDS. Mae'r swyddogion yn ymwybodol y bydd angen arbedion ychwanegol yn y dyfodol, gan fod y gyllideb a osodwyd ar gyfer 2014-15 yn un ddigyffnewid, gyda £406k yn dod o'r gronfa gyffredinol wrth gefn.

Gweithgarwch Refeniw

Gweithwyr

- 6 Fel y gwelir yn y graff, mae cyfran fawr o wariant y Gwasanaeth Tân ac Achub yn ymwneud â chyflogau; 68% yn 2013-14. Mae'r gostyngiad yng nghostau cyflogau dros y tair blynedd yn dangos llwyddiant y strategaeth y cytunodd yr Aelodau arni i wneud arbedion drwy newid y modd y darperir gwasanaethau. Ar y cyfan, roedd tanwariant o £959k mewn perthynas â chyllideb net cyflogau, sydd fymryn yn uwch na'r amcangyfrif o £929k a ddarparwyd i'r Aelodau ym mis Mawrth 2014. Mae'r arbediad ychwanegol yn bennaf oherwydd aethpwyd ati mewn ffordd ddarbodus i adrodd ynghylch yr amcangyfrifon alldro ar gyfer ffioedd digwyddiadau fel bod modd ymorol am unrhyw hapddigwyddiadau posibl.

- 7 Mae gorwariant mewn perthynas â chyllideb pensiynau oherwydd rhai ymddeoliadau ar sail afiechyd yn ystod y flwyddyn. Nid oedd y rhain yn rhan o'r amcangyfrif gwreiddiol, ac nid ydynt yn cael eu hariannu trwy'r cyfrif pensiynau. Mae'r gorwariant ar bensiynau llywodraeth leol oherwydd i'r cyflogwr wneud taliad i'r gronfa pensiynau i ymorol am gostau gweithwyr a ymddeolodd yn gynnar a gadael eu swyddi er mwyn gallu gweithredu'r ailstrwythuriad.
- 8 Gellir priodoli'r tanwariant ar staff cefnogol i ailstrwythuriad sydd wedi arwain at swyddi gweigion yn cael eu llenwi yn hwyrach na'r disgwyl, a nifer o swyddi heb gael eu llenwi ar hyn o bryd. Gyda'r angen i wneud arbedion yn y blynyddoedd i ddod, disgwylir cael gwared ar nifer o'r swyddi gweigion hyn.
- 9 Mae'r rhan fwyaf o'r tanwariant cyflogau yn gysylltiedig â diffoddwyr tân y system ar gael yn ôl y galw (system RDS), sef £696k. Mae'r aelodau wedi cael gwybod am drafferthion recriwtio diffoddwyr tân i'r system RDS, ac er bod ymgyrch recriwtio wedi cael ei chynnal, mae'r nifer yn dal yn llai na'r hyn y cyllidebwyd ar ei gyfer, ac mae hynny wedi arwain at arbedion mewn ffioedd cadw a ffioedd ymarfer. Er mwyn lliniaru'r effaith, mae'r Gwasanaeth wedi treialu system hyblyg newydd pryd y bydd y gofal ar rai gorsafoedd RDS yn cael ei ategu gan ddiffoddwyr tân amser cyflawn yn darparu oriau ychwanegol pan fo angen.
- 10 Oherwydd nifer isel y recriwtiaid yn ystod y flwyddyn, mae £44k o danwariant yn y gyllideb hyfforddiant.
- 11 Mae'r tanwariant bychan yng nghyllideb y Prif Swyddogion yn ymwneud â swydd wag Prif Swyddog Cynorthwyol sydd heb ei llenwi eto.

Safleoedd

- 12 Mae gorwariant yn y gyllideb atgyweirio a chynnal a chadw oherwydd i rai o'r eitemau bychain o wariant gael eu hailddosbarthu o gyfalaf i refeniw. Bydd hyn yn arwain at ryw faint o arbedion yn y blynyddoedd i ddod ar ffioedd ariannu cyfalaf oherwydd y bydd y costau refeniw yn llai.

- 13 Mae'r costau ynni wedi codi'n sylweddol dros y blynyddoedd, ac er mwyn lleihau faint a ddefnyddir a'r costau, gosodwyd mesurau sy'n cael eu goruchwyllo gan swyddog monitro ynni (swydd ar y cyd â Heddlu Gogledd Cymru). Mae'r mesurau wedi arwain at sicrhau bod y costau ynni o fewn y gyllideb ac yn llai na gwariant y flwyddyn flaenorol (£13k yn llai na'r llynedd).

Cludiant

- 14 Ar y cyfan, mae tanwariant o £138k yn y gyllideb Cludiant. Digwyddodd hyn oherwydd y penderfyniad darbodus i ymestyn cyfnod y brydles ar cerbydau yn y cynllun ceir hŷr, gan arwain at ostyngiad yn y taliadau prydlesu blynyddol. Mae gwariant ar danwydd wedi lleihau eleni oherwydd gostyngiad yn y milltiroedd a deithwyd a'r ffaith fod cyfyngydd cyflymder wedi ei roi yn y rhan fwyaf o gerbydau'r fflyd. Bu'n rhaid ymestyn y ffrydiau gwaith sydd yn yr arfaeth ar gyfer adran y fflyd oherwydd y bu'n rhaid paratoi ar gyfer gweithredu diwydiannol, ac o ganlyniad i hyn, bu gostyngiad yn y costau atgyweirio a chynnal a chadw. Bydd y costau hyn yn digwydd yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Cyflenwadau

- 15 O dan y pennawd Cyflenwadau a Gwasanaethau, mae gorwariant ar Offer yr Ochr Weithredol oherwydd cynnydd yng nghost contractau hydrolog allanol ac adnewyddu rhai offer ffitrwydd fel taliad unigol. Y flwyddyn nesaf, bydd y gwaith hydrolog yn cael ei wneud yn fewnol er mwyn lleihau costau.
- 16 Mae'r tanwariant ar lifrai oherwydd mai bach oedd nifer y recriwtiaid yn ystod y flwyddyn, gan arwain at lai o lifrai a llai o gyfarpar. Mae'r gwariant ar Argraffu ac Offer Swyddfa yn llai oherwydd newidiadau mewn arferion gweithio a bod yn ddoethach wrth gaffael.
- 17 Mae tanwariant yn y gyllideb "Diogelwch Tân Cyffredinol" yn bennaf oherwydd gordaliad ar atgyweirio hydrantau yn y flwyddyn flaenorol, a hynny wedi ei wrthbwysu yn erbyn gwariant eleni.
- 18 Mae tanwariant ar gostau Cyfathrebiadau o ganlyniad i negodi arbedion ar gostau rhenti llinellau.

- 19 Mae dyletswydd yr Awdurdod i sicrhau bod adnoddau yn eu lle i ddarparu gofal tân digonol drwy'r amser. O ganlyniad i'r gweithredu diwydiannol, bu'n rhaid cael cynlluniau wrth gefn rhag ofn y bydd angen adnoddau ychwanegol. Y gost i'r Awdurdod am sicrhau bod adnoddau ar gael oedd £151k, ac nid oedd cyllideb wedi ei gosod ar gyfer hyn.
- 20 Cafodd Pwyllgor Materion Cenedlaethol (PMC) Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru ei sefydlu yn 2012 i wella gwaith ar y cyd, cyflwyno gwasanaethau a gwella gwasanaethau'n barhaus. Mae'r Awdurdod wedi cytuno i gyfrannu at gost cydlynedd y PMC, a chaiff hyn ei wrthbwysu gan yr arbedion a grëir gan y PMC.

Gwasanaethau Cefnogol

- 21 Mae'r tanwariant at gostau cynnal a chadw tiroedd oherwydd bod aildendro'r contract mewn partneriaeth â Heddlu Gogledd Cymru wedi arwain at gostau is.
- 22 Mae'r costau sy'n gysylltiedig â chyngor cyfreithiol cyflogaeth yn uwch na'r gyllideb wreiddiol oherwydd y bu angen ymgynghori â chyfreithwyr cyflogaeth ynglŷn â nifer o faterion a gododd yn ystod y flwyddyn.

Cyllid Cyfalaf

- 23 Mae ffioedd dyledion sy'n gysylltiedig â'r rhaglen gyfalaf yn llai na'r gyllideb wreiddiol oherwydd bod cyfraddau llog isel yn gyffredin, ynghyd â'r defnydd o fenthyciadau tymor byr y tu allan i'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a'r oedi ar rai prosiectau mawr megis gorsafoedd tân Wrecsam, Tywyn a Nefyn.
- 24 Mae ffioedd prydlesu yn is na'r gyllideb o ganlyniad i ailstrwythuro'r portffolio prydlesu y llynedd, gan arwain at lai o gostau refeniw.

Incwm

- 25 Mae'r incwm o werthiant wedi cynyddu ar ôl gwerthu nifer o gerbydau a oedd wedi eu dadgomisiynu.

- 26 Mae'r incwm o alwadau Gwasanaethau Arbennig yn llai na'r gyllideb oherwydd bod yr Awdurdod wedi mynd at lai o digwyddiadau y gall godi tâl amdanynt.
- 27 Mae'r llog ar falansau hefyd yn is na'r amcangyfrif gwreiddiol oherwydd bod cyfraddau llog isel yn gyffredin. Fodd bynnag, gwnaed iawn am hyn oherwydd y gostyngiad yn y llog i'w dalu ar fenthyciadau.
- 28 Incwm cynllunio brys yw ad-daliad costau ar gyfer cynlluniau a hyrwyddir gan Lywodraeth Cymru. Bydd gwariant o'r fath yn amrywio yn unol â'r incwm a ddaw i law.

Tanwariant

- 29 Yng nghyfarfod yr Awdurdod Tân ac Achub ar 16 Rhagfyr 2013, cytunodd yr Aelodau mewn egwyddor i ddefnyddio'r gyllideb refeniw i ariannu rhan o'r rhaglen gyfalaf yn y flwyddyn gyfredol. Bydd hyn yn lleihau costau dyledion yn y dyfodol o ganlyniad i'r rhaglen gyfredol ac yn lleihau codiadau yn y gyllideb yn y blynyddoedd i ddod. Er mwyn lleihau costau dyledion yn y dyfodol, cytunwyd yng nghyfarfod yr Awdurdod Tân ac Achub ar 17 Mawrth 2014 y gellid defnyddio unrhyw danwariannau sy'n weddill ac sy'n uwch na'r rhai a adroddwyd eisoes i wrthbwysu'r costau hyn.
- 30 Derbyniodd diffoddwyr tân y system RDS ôl-daliad yn gysylltiedig â'u hawliad o dan Reoliadau Gweithwyr Rhan Amser (Atal Triniaeth Lai Ffafirol) 2000. Nid oedd y cytundeb a gafwyd yn ymestyn i'r hawliad pensiynau. Mae'r trafodaethau wedi dod i ben rhwng Undeb yr FBU a'r Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol (DCLG). Byddant yn rhoi mynediad yn ôl-weithredol i gynllun pensiwn y diffoddwyr tân. Gwnaed asesiad o'r costau i'r Awdurdod o ôl-ddyddio cyfraniad y cyflogwr i ddiffoddwyr tân y system RDS a oedd yn gweithio rhwng 1 Gorffennaf 2000 a 5 Ebrill 2006. Amcangyfrifir y gallai cyfanswm y gost i'r Awdurdod fod tua £960k. Oherwydd y posibilrwydd hwn, neilltuwyd £300k mewn darpariaeth y llynedd i wrthbwysu rhywfaint o'r ymrwymiad. Felly, ystyrir mai doeth fyddai defnyddio rhywfaint o'r tanwariant i ychwanegu at y ddarpariaeth hon fel y bydd gan y Gwasanaeth arian ar gael i gwrdd â'r ymrwymiad hwn pan wneir y setliad.

Cronfeydd wrth gefn

- 31 Cronfeydd wrth gefn yw `cam gwirfoddol gan yr Awdurdod i neilltuo adnoddau ar gyfer cynlluniau yn y dyfodol'. Roedd gan yr Awdurdod £1,690k mewn cronfa gyffredinol ar 1 Ebrill 2013, ac o ganlyniad i reoli'r gyllideb yn effeithiol, nid oedd wedi gorfod defnyddio'r gronfa hon i ariannu gwariant yn 2013-14.
- 32 Doeth o beth yw i'r Awdurdod ddal cronfa gyffredinol wrth gefn, a dyma'r meysydd lle y disgwylir ei defnyddio:-
- i wrthbwysu'r gyllideb yn 2014-15; ac
 - i ymorol am unrhyw ymrwymadau a allai ddigwydd ar hap.
- 33 O ganlyniad i drosglwyddo cronfeydd a glustnodwyd y llynedd ac nad oes mo'u hangen mwyach, balans y gronfa gyffredinol fydd £1,725k.
- 34 Y gronfa a glustnodwyd sy'n weddill ac a gymeradwywyd gan yr Aelodau y llynedd yw'r "Gronfa Log", ar £100k. Sefydlwyd y gronfa hon i wrthbwysu'r risg o gynnydd mewn cyfraddau llog, a'r Pwyllgor Archwilio ofynnodd yn benodol amdani.
- 35 Argymhellir sefydlu "Cronfa Gyfalaf" newydd i'w defnyddio i ariannu'r rhaglen gyfalaf pan fo'n fwyaf manteisiol i wneud hynny, a hynny er mwyn gwneud y gorau o'r arbedion a geir drwy leihau costau dyledion cyllidebau yn y dyfodol.

Darpariaethau

- 35 Mae'r Awdurdod wedi gallu cadw Darpariaethau erioed. Darpariaeth yw `arian wedi ei neilltuo pan fo gan yr Awdurdod ymrwymiad yn y presennol o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol (cyfreithiol neu ddeongliadol), a'i bod yn debygol y bydd setliad yn cael ei wneud ryw bryd yn y dyfodol'. Rhoddir manylion y darpariaethau isod.
- 36 Mae gan yr Awdurdod "Ddarpariaeth Bensiynau" i ymorol am daliadau i'r gronfa bensiynau i ariannu ymddeoliadau ar sail afiechyd, ac i ymorol am gostau unrhyw lwmpsymiau ar sail afiechyd nad ydynt yn dod dan y cynllun pensiwn. Ni fu unrhyw symudiad yn y ddarpariaeth eleni oherwydd bu'n bosibl ariannu'r costau hyn eleni o'r gyllideb refeniw.

- 37 Gwnaethpwyd y rhan fwyaf o setliad yr ôl-daliad i ddiffoddwyr tân y system RDS yn ystod 2012-13 (£505k). Roedd taliadau'n dal i gael eu gwneud yn 2013-14, a disgwylir y bydd rhywfaint o hawliadau eto yn 2014-15. Bydd y ddarpariaeth yn ddigon i ymorol am unrhyw ôl-daliad sy'n weddill.
- 38 Fel y nodir ym mharagraff 30, bu'n rhaid cynyddu'r ddarpariaeth ar hawliad pensiwn ôl-weithredol diffoddwyr tân y system RDS. Cynyddwyd y ddarpariaeth i £636k, a dylai hynny fod yn ddigon i gwrdd â'r holl ymrwymiad gan nad oes disgwyl y bydd yr holl staff sy'n gymwys yn manteisio ar ôl-ddyddio eu gwasanaeth pensiynadwy.
- 39 Fel y gŵyr yr Aelodau, roedd rhai problemau'n ymwneud â phrosiect Wrecsam, a'r llynedd bu'n rhaid neilltuo arian i ymorol am y ffioedd hyd at 31 Mawrth 2013 rhag ofn na ellid dyrannu'r costau hyn i'r rhaglen gyfalaf. Erbyn hyn mae'r prosiect wedi symud yn ei flaen a gosodwyd yr archeb gyda'r contractwr felly nid oes raid cadw'r ddarpariaeth hon mwyach. Argymhellir trosglwyddo balans y ddarpariaeth hon i'r "Gronfa Gyfalaf" newydd (paragraff 35) i wrthbwyso costau dyledion yn y dyfodol.

Cynlluniau sy'n derbyn Arian Grant

- 40 Mae'r Awdurdod wedi derbyn arian gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o gynlluniau; cyfanswm yr arian a dderbyniwyd yw £2.1 miliwn. Bydd yr Aelodau'n ymwybodol o'r manteision i'r gymuned o ganlyniad i'r cynlluniau hyn. Ceir rhestr gynhwysfawr o'r cynlluniau yn Atodiad C.

Gweithgarwch Cyfalaf

- 41 Gosodwyd y gyllideb gyfalaf wreiddiol yn Rhagfyr 2012, ac roedd yn seiliedig ar wariant newydd, ynghyd ag arian yn cael ei gario drosodd o flynyddoedd blaenorol.
- 42 Roedd rhagor o oedi cyn dechrau prosiect Wrecsam yn golygu bod y gwariant yn llai na'r disgwyl. Unwaith eto, mae'r gyllideb wedi ei chario drosodd er mwyn gofalu bod arian yn ei le.

- 43 Roedd tanwariant ar y gyllideb ar gyfer y gwaith cynnal a chadw a mân waith adeiladau a oedd yn yr arfaeth gan fod gwerth £54k o eitemau bychain o wariant cyfalaf ar waith cynnal a chadw wedi ei drosglwyddo i refeniw am y rhesymau a roddir ym mharagraff 12 uchod.
- 44 Bu rhywfaint o wario ar orsafoedd tân newydd Nefyn a Thywyn. Roedd y prosiectau hyn yn rhan o raglen 2012-13 felly nid oeddent wedi eu cynnwys yng nghyllideb 2013-14. Disgwylir y bydd y rhan fwyaf o'r gwariant ar y ddau brosiect hyn yn digwydd yn 2014-15.

CASGLIAD

- 45 Ers 2011-12, mae'r swyddogion wedi gweithredu cynlluniau i sicrhau'r arbedion y cytunodd yr Aelodau arnynt dros gyfnod o dair blynedd. I'ch atgoffa, y targed arbedion ym mlwyddyn 3 (2013-14) oedd £835k. Drwy gadw rheolaeth lem ar y gyllideb a'r newidiadau a oedd yn yr arfaeth i wasanaethau, cyrhaeddwyd y targedau arbedion y cytunwyd arnynt. Gwnaed arbedion pellach ym mlwyddyn 3 i sicrhau bod yr Awdurdod mewn sefyllfa dda i ymorol am unrhyw gostau pontio a allai ddigwydd pan gytunir ar y strategaeth newydd.

ARGYMHELLIAD

- 46 Bod yr Aelodau'n argymell y canlynol i'r Awdurdod Tân:-
- trosglwyddo'r tanwariant i'r Cronfeydd a'r Darpariaethau fel y nodir ar dudalen 3 o Atodiad A
 - trosglwyddo rhwng y cronfeydd a'r darpariaethau fel y nodir yn Atodiad B.